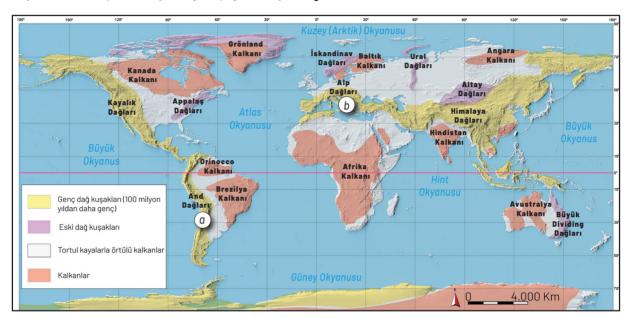
laşmış kayaçlardan oluşan sertleşmiş arazilerdir. Bu arazilerin bir bölümü tortul kayaçlarla örtülmüş durumdadır. Kıtaların diğer belirgin yeryüzü şekillerini dağ kuşakları oluşturur. Bu dağ kuşaklarının büyük kısmı orojenez sonucu oluşmuştur. Orojenez, levhaların yaklaştığı bölgelerde tortul tabakaların kıvrılması veya kırılarak yükselmesiyle meydana gelen dağ oluşumudur. Orojenik dağ kuşaklarının bir kısmı son 100 milyon yıllık süreçte oluşan dik yamaçlı, yüksek, genç dağ kuşaklarıdır. Genç dağ kuşaklarının büyük kısmını Alp-Himalaya Dağ Kuşağı ile Kayalık

ve **And Dağları**'nın oluşturduğu orojenik dağlar meydana getirir. Genç dağ kuşaklarının diğer bir kısmını Büyük Okyanus'un batı kıyıları boyunca uzanan, **volkanik ada yayları** şeklinde oluşmuş volkan konileri oluşturur. Kıtaların üzerinde daha eski dönemlerde (250-400 milyon yıl önce) oluşmuş yaşlı dağ kuşakları da bulunmaktadır. Bu dağlar uzun zaman içinde aşınarak dikliğini kaybetmiş ve alçalmış dağlardır. **Appalaş**, **İskandinav** ve **Ural Dağları** başlıca yaşlı dağ kuşaklarıdır (*Harita* 3.5).

Harita 3.5: Dağ kuşakları ve kalkanların dağılışı

Levhaların birbirine yaklaştığı alanlardaki tortul kaya tabakaları sıkışmaya uğrar. Sıkışan bu tabakaların kıvrılarak yükselmesiyle **kıvrım dağları** oluşur. Kıvrılan arazilerin yüksekte kalan kesimlerine **antiklinal**, alçakta kalan kesimlerine **senkli**

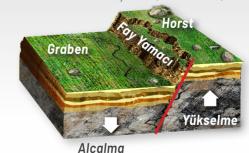
nal adı verilir (Görsel 3.9).

Görsel 3.9: Kıvrım dağlarının oluşumu

b

Levhaların birbirine yaklaştığı alanlarda kıvrılamayan kaya tabakaları, sıkışma veya gerilmelere maruz kaldığında kırılmaya uğrar. Kırılan arazinin bir kısmı yükselir (horst), bir kısmı alçalır (graben). Horst alanları kırık dağlarını, graben alanları ise çöküntü alanlarını oluşturur (Görsel 3.10).

Görsel 3.10: Kırık dağlarının ve çöküntü alanları-

nın oluşumu

Orojenez (Video)